

Paweł Pajor¹
Uniwersytet Śląski
ORCID ID: 0000-0002-4711-8781
e-mail:pavelpajor@gmail.com

Modele i narzędzia komunikacji społeczności lokalnych w procesie zmian. Rola środków przekazu w organizacjach pozarządowych

ABSTRAKT

Rozwój lokalnych społeczności zależy od zachodzących w nich zmian. Każda zmiana, zanim zostanie wprowadzona w lokalną strukturę społeczną, powinna wcześniej zostać odpowiednio zaprojektowana i przygotowana. Bardzo często zmiany w społecznościach lokalnych inicjowane są przez organizacje społeczne będące aktywnymi uczestnikami życia społecznego na danym terenie. Jednak, aby właściwa zmiana mogła zaistnieć, potrzebny jest dostęp do informacji, która umożliwi przygotowanie tej zmiany, będącej zawsze rezultatem odpowiedniej inspiracji i wiedzy.

Nowoczesne technologie przyspieszyły zmiany. Dzięki internetowi dostęp do informacji i wiedzy stał się niezwykle łatwy, pozwalając również społecznościom lokalnym dzielić się swoimi pomysłami i rozwiązaniami z ludźmi z różnych kontynentów i kultur. Narzędzia komunikacyjne przyspieszyły globalne procesy dyfuzji kulturowej na skalę wcześniej nieznaną w historii świata, wpływając na dynamikę zmian również w społecznościach lokalnych, czyniąc je zarazem aktywnymi podmiotami nie tylko w skali lokalnej, lecz również w skali globalnej.

Celem artykułu jest próba określenia roli i znaczenia narzędzi i modeli komunikacji w społecznościach lokalnych mających wpływ na proces zmian. Do realizacji celu zastosowano metodologię badań jakościowych wykorzystując jako metodę badawczą case study Stowarzyszenia Lipnik z Bielska-Białej, organizacji pozarządowej, która posiada 25-letnie doświadczenie w pracy na rzecz lokalnej społeczności. Analizie poddano aktywność Stowarzyszenia w zakresie prowadzonych projektów oraz metod i narzędzi komunikacji z jakich korzystano w wieloletniej działalności tej organizacji.

SŁOWA KLUCZOWE: komunikacja społeczna, społeczność lokalna, zmiana, organizacje pozarządowe, technologie komunikacyjne, społeczeństwo obywatelskie.

---

¹ Data złożenia tekstu do Redakcji "MiS": 05.02.2022 r.; data zatwierdzenia tekstu do druku: 24.06.2022 r.

Wprowadzenie

Nawet drobna informacja często i w nieoczekiwany sposób może zmienić nie tylko nasze życie, ale i życie całych społeczności. Jednak, aby to nastąpiło, musi zostać uruchomiony proces komunikacji. Nowe technologie komunikacyjne pozwalają rozszerzyć obszar aktywności społecznej, inspirująco wpływając na nasze życie, ale wymaga to również zaangażowania oraz kompetencji technologicznych. Do czasów pojawienia się nowoczesnych komunikatorów przepływ informacji był ograniczony do tradycyjnych środków przekazu, takich jak telefon, telewizja, radio, prasa drukowana, kościelna ambona czy spotkania towarzyskie. Wynalazek komputera, Internetu oraz smartfona umożliwił komunikację bez ograniczeń. Spowodował uruchomienie niespotykanej wcześniej dynamiki w przepływie idei w skali całego globu. Dzięki nowym technologiom w jednej chwili również małe, lokalne społeczności, działające do tej pory na ograniczonym obszarze, mogły stać się aktywnymi aktorami globalnego świata społecznego, który nie zna granic. Dzięki swoim działaniom i pomysłom mogły stać się one znane na całym świecie i inspirować innych swoimi pomysłami. Dzięki Internetowi przepływ informacji i dostęp do wiedzy stał się niezwykle łatwy, a powszechny dostęp do nowoczesnych technologii cyfrowych pozwala na korzystanie z wypracowanych i sprawdzonych gdzie indziej wzorów i rozwiązań w obszarach innowacji społecznych. Globalizacja to obecnie przede wszystkim proces zachodzący w społecznościach lokalnych, czego efektem jest zauważalne przyspieszenie przemian kulturowych na tym poziomie, a co za tym idzie zmiana obowiązującego kontekstu kulturowego w tych społecznościach². Nowoczesne narzędzia komunikacyjne umożliwiły dostęp do wiedzy zwiększając dynamikę zmian we współczesnym świecie. Wpłynęły na rozwój kapitału społecznego oraz na poziom partycypacji społecznej, co ma wielkie znaczenie w procesie budowy społeczeństwa obywatelskiego. Tym samym przyczyniając się do stabilności systemów społeczno-gospodarczych nowoczesnych państw, oraz wpływając na jakość życia mieszkańców.

Lipnik. Obszar działania

Znaczenie oraz wpływ modeli i narzędzi komunikacyjnych w procesie zmian zostanie pokazane w artykule na przykładzie działań prowadzonych przez Stowarzyszenie Lipnik w społeczności lokalnej Bielska-Białej. Stowarzyszenie jest organizacją non profit działającą od 1997 roku i było jedną z pierwszych organizacji pozarządowych powstałych w Bielsku-Białej po zmianie ustrojowej

---

² K. Bakalarski, *Komunikacja a rozwój społeczności lokalnych*, Dinfin SA, Warszawa 2014, s.26.

w roku 1989. Celem statutowym Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności w zakresie szeroko rozumianego rozwoju lokalnego, które realizuje poprzez projekty mające wpływ na rozwój integracji, więzi, tożsamości oraz świadomości kulturowo–środowiskowej społeczności lokalnej. Przez blisko 25 lat Stowarzyszenie Lipnik realizowało projekty, które zmieniały lokalne środowisko. Do najważniejszych zalicza powstanie Miejskiego Domu Kultury w Lipniku, budowę basenu kąpielowego w lokalnej szkole, wydanie pierwszej książki o historii dzielnicy pt. „Zarys dziejów Lipnika” oraz wykreowanie lokalnego wydawnictwa o nazwie „Gazeta Lipnicka”³. Lipnik to była wieś królewska, posiadająca ponad 700-letnią historię. Obecnie jest jedną z dzielnic Bielska-Białej, którą w kilku skupiskach domów jednorodzinnych zamieszkuje około pięciu tysięcy osób. Dzielnica przed II Wojną Światową należała do pogranicza kulturowego. Zamieszkała była przez osoby pochodzenia polskiego, niemieckiego i żydowskiego. W okresie międzywojennym Lipnik był terenem lokalnej aktywności społecznej. Działo w nim dziewięć stowarzyszeń. Dominowały towarzystwa niemieckie, które starały się w różny sposób propagować niemiecką kulturę i niemiecki wzorzec cywilizacyjny. Należały do nich m.in. Erzhzog Kronprinz Rudolf Militär Veteranenverein, Lipniker Männergesangverein, Evangelische Schulförderungsverein, Freiwillige Feuerwehr (Ochotnicza Straż Pożarna), Tischgesellschaft. Stowarzyszenia socjalistyczne działające w tym czasie w Lipniku miały również charakter niemiecki. Należało do nich Stowarzyszenie Ogólnozawodowe Robotników i Robotnic, oddział Unii Tkaczy z Austrii. Mieszkańcy pochodzenia żydowskiego posiadali dwa stowarzyszenia, Isrelitische Verein Ahavas Thora i Bractwo Pogrzebowe Chewra – Kadischa. Polacy działali tylko w jednym stowarzyszeniu, było to koło Towarzystwa Szkoły Ludowej, które dążyło do rozbudzenia i rozwijania w Lipniku polskiej świadomości narodowej, popularyzowało polską kulturę i tradycje narodowe, oraz rozbudzało potrzeby edukacyjne Polaków, których poziom wykształcenia był bardzo niski w przeciwieństwie do Niemców i Żydów⁴. Po II Wojnie Światowej, panujący w Polsce system polityczny, doprowadził do likwidacji wszystkich niezależnych organizacji społecznych działających w Lipniku, likwidując na kilka dziesięcioleci rozwój niezależnej od państwa aktywności społecznej. Obecnie dzielnicę zamieszkuje około pięciu tysięcy osób, co zdaniem Platona jest ilością pozwalającą zbudować właściwy model relacji społecznych. Aktualnie w dzielnicy działają dwa Stowarzyszenia, Rada Osiedla oraz Ochotnicza Straż Pożarna, która do 1989 roku była jedyną organizacją społeczną w Lipniku⁵.

Na przykładzie aktywności Stowarzyszenia Lipnik porównane zostaną możliwości, narzędzia i techniki komunikacyjne, które były stosowane na początku

---

³ lipnik.org

⁴ J. Polak, *Zarys Dziejów Lipnika*, Wydawca Stowarzyszenie Lipnik, Bielsko-Biała 2002, s. 212 -213.

⁵ <https://lipnik.org/o-stowarzyszeniu/>

jego działalności, czyli 25 lat temu oraz dostępne obecnie. Znaczenie modeli i narzędzi komunikacyjnych zostanie omówione w aspekcie ich roli w procesie projektowania i wdrażania rozwiązań prowadzących do zmian w społecznościach lokalnych.

Trzeci sektor. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe zawsze były materializacją woli określonych grup ludzi, którzy jednoczyli się wokół określonego celu. Charakterystyczną cechą sektora organizacji pozarządowych jest jego występowanie w postaci stowarzyszeń, związków, spółek, klubów, komitetów oraz luźnych grup społecznych pragnących zrealizować określone przedsięwzięcie⁶. Przestrzeń społeczną nowoczesnych społeczeństw wypełnia mnogość różnego rodzaju organizacji. W trakcie rozwoju społeczeństw organizacje te przejęły rozmaite funkcje wspierające jakość życia człowieka, które w tradycyjnych społeczeństwach spełniała rodzina i państwo⁷. Organizacje społeczne będąc bliżej obywatela niż państwo, mogą skuteczniej obserwować i zaspokajać ważne potrzeby społeczne, prowadząc działalność w różnych dziedzinach, co jest widoczne zwłaszcza na poziomie lokalnym⁸. Współczesne systemy demokratyczne zakładają występowanie trzech sektorów, w których działają organizacje społeczne. Pierwszym jest sektor gospodarczy, w którego skład wchodzi przedsiębiorcy, drugi sektor władzy publicznej ukierunkowany jest na dobro wspólne, w którym nie mogą być realizowane własne interesy partykularne. Trzecim obszarem aktywności społecznej, bez którego nie mogłoby funkcjonować współczesne społeczeństwo obywatelskie, jest niepubliczny obszar działalności organizacji pozarządowych dla którego podstawowymi formami organizacji są stowarzyszenia i fundacje⁹. Stowarzyszenia i fundacje stanowią podstawowe formy samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego i jednocześnie podstawowe typy organizacji pozarządowych, które mimo formalnych podobieństw, różnią się od siebie pod względem prawnym.

„Stowarzyszenie jest korporacją, tj. zrzeszeniem osób, które chcą realizować określone wspólne zadania. Czynnikiem podstawowym dla stowarzyszenia – dobrowolnej korporacji o celach niezarobkowych są zatem członkowie i stosunek członkostwa. Fundacja nie jest korporacją i nie ma członków. Jej podstawą, substratem, jest majątek przeznaczony przez założyciela lub założycieli, to jest fundatorów, na określone cele społeczne lub gospodarczo użyteczne”¹⁰.

---

⁶ M. Załuska, J. Boczoń (Redakcja), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*. Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1998, s. 36- 51.

⁷ P. Sztompka, *Socjologia Analiza Społeczeństwa*, Wydawnictwo Znaki, Kraków 2002, s. 126.

⁸ A. Ceglarski, *Organizacje pożytku publicznego*, Wydawnictwo prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005, s. 9.

⁹ H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia*, Wydawnictwo AJP Partners, Łomianki 2003, s. 11- 12.

¹⁰ *Ibidem*. s. 17 –18.

Stowarzyszenia zalicza się do organizacji społecznych, które w najszerszym znaczeniu są organizacją osób, które spotkały się w celu wspólnej realizacji określonego celu. Do cech charakteryzujących stowarzyszenie zalicza się również niesprzeciwianie się prawu oraz niezagrażanie bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu jak również niesienie pożytku społecznego¹¹. Alexis de Tocqueville twierdził, iż umiejętność stowarzyszania się jest podstawową umiejętnością w krajach demokratycznych, od której zależą postępy we wszystkich innych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

„Pośród praw rządzących ludzkimi społeczeństwami istnieje takie, które wydaje mi się bardziej wyraźne i jasne niż wszystkie inne. Głosi ono, że po to, by ludzie pozostali cywilizowani lub by się tacy stali, sztuka stowarzyszania się musi rozwijać się i doskonalić wśród nich jednocześnie ze wzrastaniem równości możliwości”¹².

Obecnie obszar organizacji pośredniczących między obywatelem, a państwem, który był zajmowany przez Tocquevillovskie stowarzyszenia, nosi nazwę społeczeństwa obywatelskiego¹³. Coraz większe zainteresowanie społeczeństwem lokalnym i społeczeństwem obywatelskim jest skutkiem zainteresowania teoriami globalizacji, dla których lokalność stanowi przeciwwagę¹⁴.

Społeczności lokalne

Społeczności lokalne, obok rodziny, należały zawsze do podstawowego elementu struktury społecznej. W idealnym ujęciu, na które zwracał już uwagę Platon, społeczność lokalna powinna być zamieszkiwana nie więcej niż przez pięć tysięcy osób. Ludzie należący do tego rodzaju społeczności mają możliwość znać się bezpośrednio oraz utrzymywać bezpośrednie kontakty. Powyżej tej ilości, wśród mieszkańców narasta anonimowość oraz słabnie kontrola społeczna. Mimo bliskości fizycznej ludzi, pojawia się syndrom samotności, wynikający z ich społecznego oddalenia, który wyraża się w braku osobistych znajomości i kontaktów¹⁵. Od kilkunastu lat odżywają lokalizmy i regionalizmy, działalność samorządowa, mniejszości etniczne, wyznaniowe. Stając się obywatelami Europy i świata pozostaliśmy nadal przypisani do lokalnej prywatnej ojczyzny, o której M.S Szczepański mówił podczas Światowego Kongresu Częstochowian w 2003 roku.

---

¹¹ J.S. Langrod, *Polskie prawo o stowarzyszeniach. Uwagi krytyczne*, Kraków 1934, s. 23.

¹² A. De Tocqueville, *O demokracji w Ameryce*, Wydawnictwo Fundacja Aletheia, Warszawa 2005, s. 491.

¹³ M. Grabowska, T. Szawiel, *Budowanie demokracji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003, s. 128.

¹⁴ J. Kurczewska (red.), *Oblicza lokalności. Tradycja i współczesność*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006, J. Śmigiełska, *Obywatele miejscowi i ich zaangażowanie społeczne*, s. 345.

¹⁵ B. Jałowiecki, M. Szczepański, *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej*. Śląskie Wydawnictwo Naukowe. Tychy 2002, s. 15 – 16.

„Warto na marginesie przypomnieć, że upowszechnione przez Stanisława Ossowskiego pojęcia ‘ojczyzna prywatna’ (mała) i ‘ojczyzna ideologiczna’ (wielka) mają niemiecki rodowód. W tym właśnie języku istnieje terminologiczna diada Heimat oraz Vaterland, precyzyjnie referująca istotę obu ojczyzn. (...) Pojęcie ‘ojczyzna prywatna’ pochodzi najprawdopodobniej od starogermańskiego heimskepija, oznaczającego pierwotny związek między domem i wielkim kosmosem, cywilizacją planetarną”¹⁶.

Według F. Tönniesa, społeczność lokalna była przykładem grupy społecznej zwanej wspólnotą. Określały ją trzy składniki: terytorium geograficzne, zamieszkująca ją ludność, więzi społeczne wzmocnienie przez system lokalnych instytucji oraz identyfikacja mieszkańców z własną miejscowością. Dla wspólnoty charakterystyczne było sąsiedztwo

„gdzie bliskość miejsca zamieszkania, wspólne grunty albo choćby ich granice stwarzają liczne okazje do styczności, powodują wzajemne przyzwyczajenie i intymną znajomość, zmuszają do wspólnej pracy, wspólnego ładu i rządów: każą zwracać się o łaskę i pomyślność do tych samych bogów i duchów ziemi i wód, które mogą zesać błogosławieństwo lub nieszczęście na całą okolicę. Podstawą tego rodzaju wspólnoty jest współzamieszkiwanie”¹⁷.

R.E. Park określał społeczności lokalne jako podstawę społeczeństwa, na której opierają się moralne i kulturalne sfery życia. Definiował on społeczność lokalną jako fizyczną lub ekologiczną organizację, która faktycznie odpowiada i odzwierciedla jej organizację zawodową i kulturalną. Selekcja i segregacja kształtująca naturalne grupy społeczne, determinuje równocześnie naturalnie strefy urbanizacji. L.F. Schnore wyjaśnia termin społeczność lokalna, twierdząc, iż zjawisko odnosi się zawsze do zidentyfikowanego obszaru i jest nierozzerwalnie związane z wyodrębnionymi obszarami, na których wśród mieszkających tam ludzi zachodzą codzienne interakcje. Zgodnie z elementami konstytuującymi społeczności lokalne, takimi jak terytorium, obszar oraz przestrzeń, można określić te społeczności jako kompleks stosunków społecznych zachodzących wśród ludzi na określonym obszarze, na którym zaspokajana jest większość życiowych potrzeb. Według T. Parsons’a społeczność lokalna jest przejawem struktury systemu społecznego, który odnosi się do terytorialnego rozmieszczenia osób. D. Martindale definiuje społeczności lokalne jako formy obejmujące całość życia mieszkańców, które kształtują systemy odpowiednich grup i instytucji umożliwiających członkom społeczności zaspokajanie potrzeb. Formy te pozwalają ludziom na rozwiązywanie w ich życiu podstawowych problemów takich jak: „utrzymanie egzystencji, socjalizacji, kontroli społecznej, zapewnienia bezpieczeństwa i ładu”¹⁸. Wśród wielu cech charakterystycznych dla ojczyzny

---

¹⁶<http://www.transodra-online.net/pl/node/1384>

¹⁷F. Tönnies, *Wspólnota i stowarzyszenie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 35–36.

¹⁸J. Turowski, *Socjologia. Wielkie struktury społeczne*. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2000, s. 215.

prywatnej/społeczności lokalnej, jedna jest najistotniejsza. Typ ojczyny prywatnej jest przypisany konkretnemu miejscu. Stosowany dziś w nauce podział na "miejsce" i "przestrzeń" przeprowadził Yi-Fu Tuan, amerykański geograf chińskiego pochodzenia.

"Przestrzeń - pisał - jest w zachodnim świecie powszechnie przyjętym symbolem wolności. Przestrzeń stoi otworem, sugeruje przyszłość i zachęca do działania /.../. Zamknięta i uczłowieczona przestrzeń staje się miejscem. W porównaniu z przestrzenią, miejsce jest spokojnym centrum ustalonych wartości. Istotom ludzkim potrzebne jest zarówno miejsce, jak i przestrzeń /.../. Miejsce to bezpieczeństwo, przestrzeń to wolność: przywiązani jesteśmy do pierwszego i tęsknimy za drugą. Nie ma lepszego miejsca niż dom"¹⁹.

Przestrzeń jest symbolem dalekiego świata, miejsce jest natomiast uosobieniem uporządkowanego, bezpiecznego mikroświata. Społeczności lokalne cechuje ograniczona liczba aktorów, a zachodzące między nimi relacje mają charakter bezpośredni. Ludzi lokalnych łączy wspólnota celów i środków wynikająca ze wspólnoty życia codziennego. Dotyczy to zbioru wartości i norm opierających się historycznym przemianom i regulujących zachowania codzienne, ustalających ich rytmy czy cykle życia. Społeczności lokalne charakteryzuje pewna samowystarczalność, gdyż prawie całe życie tworzących je ludzi upływać może w ich środowisku²⁰.

Spółeczeństwo obywatelskie

Kondycja społeczeństwa obywatelskiego zależy od poziomu rozwoju lokalnych instytucjonalnych struktur oraz od pozainstytucjonalnego rozwoju aktywności obywatelskiej. Działania pozainstytucjonalne można podzielić na te, które są przejawem zwyczajnej aktywności jednostek w zakresie takim jak np. partycypacja wyborcza czy czytelnictwo prasy oraz oddolne, spontanicznie tworzone inicjatywy, mające na celu realizację konkretnych celów takich jak np. budowa szkoły, drogi, oczyszczalni ścieków lub walkę z konkretnymi problemami np. pomoc ofiarom klęsk żywiołowych czy likwidację barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami²¹. Zainteresowanie ideą społeczeństwa obywatelskiego, mechanizmem pozwalającym pogodzić indywidualne wolności z interesem wspólnoty, powróciło do Europy za sprawą wydarzeń 1968 roku i kryzysu ekonomicznego. Był to okres upadku klasycznej doktryny państwa opiekuńczego, załamania się wiary w reprezentację i gwałtownego wzrostu konfliktów

---

¹⁹ K. Krzysztofek, M.S. Szczepański, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002, s. 158.

²⁰ *Ibidem*, s. 158.

²¹ J. Herbst, *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*, Wydawnictwo Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Warszawa 2005, s. 135.

społecznych, sporów o rolę obywateli w państwie, sporów o kształt demokratycznych instytucji oraz wizję sprawiedliwości społecznej. Powrót społeczeństwa obywatelskiego był powrotem do źródła zrozumienia porządku społecznego, którego fundamentem są więzi pomiędzy jednostkami, tworzącymi taką obywatelską wspólnotę, której interesy sięgają dalej niż interesy własne i najbliższego otoczenia oraz która troszczy się o wspólnotę polityczną. Rolę i uczestnictwo społeczeństwa obywatelskiego w demokracji zaczęto rozpatrywać już nie tylko w kategoriach cywilnych, politycznych i społecznych przywilejów, ale również jako obszar wzajemnych zobowiązań i cnót, które pozwalają na ich realizację.

„Społeczeństwo obywatelskie znaczy po prostu tyle, co „dobre” społeczeństwo, i wszyscy demokraci wiedzą, że należy je „budować”. Nie wiadomo jednak, z czego owa budowa ma się składać. Dla jednych podstawy istnienia społeczeństwa obywatelskiego tkwią w psychicznych dyspozycjach jednostek, a więc obywatelskich cnotach, dla innych – w naturze relacji pomiędzy jednostkami lub w relacjach pomiędzy poszczególnymi wymiarami porządku społecznego”²².

Pojęcie społeczeństwa obywatelskiego wróciło do dyskusji za sprawą polskich wydarzeń z 1980 roku. Jednak po stanie wojennym w roku 1981 powróciła na blisko dekadę społeczna rzeczywistość, której atrybutem była dezintegracja tkanki społecznej. Zmiany ustrojowe po 1988 roku poprawiły warunki tworzenia się więzi społecznych, jednak nie zlikwidowały społecznej próżni, jaka była efektem kilku dziesięcioleci braku możliwości aktywnego działania obywateli. Jak ważne dla demokratycznych systemów jest sprawnie działające społeczeństwo obywatelskie pokazuje doświadczenie demokratycznych krajów, w których aktywność społeczna była wspierana. Dobrze działające społeczeństwo obywatelskie pozwala zmniejszyć opór społeczny wobec nieoczekiwanych zmian zapobiegając izolacji instytucji politycznych od społeczeństwa, jak również jest w stanie rozpoznać odpowiednio wcześniej różnice interesów. Struktury społeczeństwa obywatelskiego uczą i przyzwyczajają obywateli do innowacyjnych zachowań, są również źródłem opinii niezależnych od państwa oraz środkiem komunikacji części obywateli. Kształtują umiejętności polityczne oraz zwiększają uczestnictwo obywateli w organizacjach politycznych, a istnienie dobrowolnych organizacji społecznych w różnych sferach i wymiarach życia jest warunkiem ładu demokratycznego. Na uwagę zasługuje również rola społeczeństwa obywatelskiego w procesie budowy kapitału społecznego, który powstaje dzięki aktywnemu uczestnictwu obywateli w organizacjach społecznych. Pojęcie kapitału społecznego po raz pierwszy szerzej ujął w teorii myśli socjologicznej James S. Coleman.

---

²²*Ibidem*, s. 18.

„Tak jak i inne postaci kapitału, kapitał społeczny jest produktywny, umożliwia bowiem osiągnięcie pewnych celów, których nie dałoby się osiągnąć, gdyby go zabrakło. Na przykład grupa, której członkowie wykazują, że są godni zaufania i ufają innym będzie w stanie osiągnąć znacznie więcej niż porównywalna grupa, w której brak zaufania”²³.

Natomiast Francis Fukuyama widzi społeczeństwo z szerszej perspektywy łącząc fakt ponownego odkrycia i zainteresowania społeczeństwem obywatelskim brakiem możliwości planowania, kreowania i kontrolowania procesów społecznych. W rozumieniu Fukuyamy

„społeczeństwo obywatelskie to skomplikowana sieć instytucji pośredniczących, między rodziną, a państwem, która obejmuje organizacje ekonomiczne [businesses], dobrowolne stowarzyszenia, instytucje edukacyjne, kluby, związki zawodowe, media, organizacje charytatywne i kościoły, a z kolei społeczeństwo obywatelskie opiera się na rodzinie, pierwotnym instrumencie, przez który ludzie socjalizują się do swojej kultury i nabywają umiejętności pozwalające im żyć w szerszym społeczeństwie oraz dzięki któremu wartości i wiedza danego społeczeństwa przekazywana jest z pokolenia na pokolenie”²⁴.

Budowanie społeczeństwa obywatelskiego jest procesem długotrwałym. Aktywność społeczna, która jest niezbędnym czynnikiem do zbudowania i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, nie może wynikać z doraźnych potrzeb, musi opierać się na trwałych podstawach prospołecznych, które są efektem społecznej socjalizacji. Zgodnie z nurtem demokratycznym, społeczeństwo obywatelskie, jako sfera pośrednicząca między obywatelem, a państwem, powinno móc kontrolować lub w pewnych przypadkach nawet wyręczać państwo w swoich funkcjach. Powoduje to, że granica między państwem a społeczeństwem często staje się płynna. Aktywność społeczna, potrzebna w społeczeństwie obywatelskim, ma jednak swoje granice, których przekroczenie może być sprzeczne z koncepcją sprawnie funkcjonującego państwa²⁵.

Zmiana społeczna

Zmiana społeczna może mieć formę ewolucji, rewolucji lub modernizacji. Proces zmiany może przebiegać zgodnie z następującymi po sobie przemianami lub w dokonujących się etapach. W badaniach socjologicznych zazwyczaj wskazuje się na przyczynowe uwarunkowania zmian jako procesów społecznych, które prowadzą do zmian społecznych będących różnicą między stanem wyjściowym społeczeństwa a stanem uznawanym za docelowy.

---

²³ M. Grabowska, T. Szawieł, *Budowanie demokracji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003, s. 132.

²⁴ *Ibidem*, s. 133-134.

²⁵ W. Morawski, *Zmiana instytucjonalna*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2000, s. 185.

„Pojęcie <<zmiana społeczna – szersze aniżeli ‘różnica’ – wprowadził do rozważań socjologicznych W. Ogburn w roku 1922. Zmiana społeczna>> bywa najczęściej definiowana jako proces strukturalnych, przekształceń, systemu społecznego. Termin ten zawiera moment kierunku, w którym zmiana się dokonuje”²⁶.

M. Ginsberg przez zmianę społeczną rozumiał zmianę struktury społecznej, w jej składzie lub równowadze jego części, lub w typie organizacji. W podobny sposób traktował zmianę społeczną A. Boskoff odnosząc ją do procesu przemian w strukturze i funkcjonowaniu określonego systemu społecznego. Wąską definicję zmiany społecznej zaproponował W. Landecker, dla którego oznaczała wszelkie niepowtarzalne zmiany w ustalonych zwyczajach danej grupy lub społeczeństwa. Zmiana społeczna była również ujmowana jako ciąg przeobrażeń społecznych nie tworzących układów zintegrowanych, co sprawiało, że zmiana układu stosunków i więzi w jednej sferze życia społecznego nie pociągała za sobą przemian układu stosunków i więzi w sferach innych, a rozwój bywał utożsamiany z procesami zmian zintegrowanych globalnie. Źródła i przyczyny zmian społecznych bywają różnorodne. Mogą one zostać wywołane kontaktem z obcymi grupami i zbiorowościami, z ich kulturą, normami społecznymi i wartościami, organizacją i sposobami życia jak również poziomem wykorzystywanej technologii. Zmiana jest wówczas powodowana czynnikami zewnętrznymi, na które mają m.in. wpływ podboje, aneksje, migracje ludności, rozwój transportu i środków masowej komunikacji prowadząc często do uruchomienia procesów dyfuzji kulturowej. Zmiana społeczna może być jednak wywołana nie tylko czynnikami zewnętrznymi, ale także lokalnymi i wywołana jest w rezultacie aktywności pojedynczych ludzi lub grup społecznych, które „cechuje najczęściej osobowość kreatywna, pragnienie zmian i odwaga w kwestionowaniu ustalonego porządku ekonomicznego, politycznego i kulturowego”²⁷.

Przez stulecia społeczność lokalna określała jednostki, jednak współczesność to epoka nieograniczonej przestrzeni, w której jednostka może funkcjonować wyłącznie pod adresem mailowym. Wielka liczba wynalazków i nowych technologii, będących fizyczną manifestacją społeczeństwa sieciowego, przyczyniła się do przyśpieszenia zmian na świecie²⁸.

Proces globalizacji sprawił, że terytorium już nie jest jedynym elementem łączącym ludzi. Przyczynił się do tego przede wszystkim rozwój Internetu, a dzięki niemu rozwój nowoczesnych technologii komunikacyjnych, które zniósły bariery komunikacyjne w skali globalnej. Zmiany, jakie w związku z tym następują, wpływają również na społeczności lokalne, które są obecnie zarówno kreatorem

---

²⁶ M.S. Szczepański, *Teorie zmian społecznych. Wybrane zagadnienia. Tom I. Teorie modernizacji*, Uniwersytet Śląski. Katowice 1985, s. 8.

²⁷ *Ibidem*, s. 8 - 11.

²⁸ Z. Bokszański, *Zmiana społeczna i jednostka we współczesności*, Przegląd Socjologiczny tom LXV/3. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2016, s. 10 -14.

zmian jak i ich odbiorcą. Jaki wpływ będzie miała zmiana technologiczna na rozwój wspólnot lokalnych okaże się w dłuższej perspektywie czasu, jednak już dzisiaj można zaobserwować zmiany, jakie w nich się dokonują. Jednak, mimo że społeczności lokalne pozostają dzisiaj pod wpływem coraz mocniejszych procesów globalizacyjnych, to okazuje się, że im mocniejszy wpływ globalizmu, tym większą rolę na powrót odgrywają lokalne społeczności. Zmiana globalna z jednej strony stwarza zagrożenia dla ich istnienia, ale równocześnie oferuje nowe możliwości szanse, które mogą prowadzić do rozwoju²⁹.

Komunikacja w społeczności lokalnej

Rozpoczynając działalność w 1997 roku Stowarzyszenie Lipnik nie posiadało własnych narzędzi i kanałów komunikacyjnych. Jedynym nośnikiem informacji, który można było wykorzystać, był własnoręcznie wykonany plakat. Lokalne media, a w tamtym czasie jedynie lokalna prasa i radio, nie były zainteresowane tak drobnymi sprawami, którymi zajmowało się Stowarzyszenie. Nie można było też liczyć na bezpłatne zamieszczanie informacji. Jednak mając dobre relacje z kościołem parafialnym, Stowarzyszenie mogło liczyć na przekaz z ambony, która w tamtych czasach była najważniejszym lokalnym kanałem informacyjnym, zresztą i dzisiaj jest to mocne narzędzie komunikacyjne w lokalnych społecznościach. Członkowie Stowarzyszenia korzystali już wówczas z pierwszych telefonów komórkowych, ale służyły one wyłącznie do prowadzenia rozmów i wysyłania krótkich informacji tekstowych (SMS). Telefon w latach 90. nie był narzędziem masowej komunikacji tak jak obecnie. Stowarzyszenie mogło też liczyć na kanały komunikacyjne, jakim były spotkania z mieszkańcami podczas lokalnych imprez oraz spotkania rodzinne. Należy też pamiętać, że w 1997 roku, gdy powstało Stowarzyszenie Lipnik Internet, nie był w powszechnym użyciu. Facebook, Instagram, Messenger, WhatsApp oraz wiele innych komunikatorów nie istniało. Telefony komórkowe były wyłącznie urządzeniami, które pozwalały jedynie prowadzić rozmowy i co najwyżej wysłać SMS, to nie były smartfony, jakie znamy dzisiaj. Mało osób też obsługiwało pocztę elektroniczną. Dlatego jedną z pierwszych decyzji Stowarzyszenia było utworzenie lokalnej gazety, w której można by było pisać o ważnych lokalnych sprawach i informować mieszkańców o tym, co dla nich się robi. Gazeta Lipnicka wydawana była przez 20 lat. Był to najdłużej prowadzony w Bielsku-Białej lokalny projekt komunikacyjny. Gazetę pisali członkowie Stowarzyszenia. Była ona kolportowana jako druk bezadresowy przez Poczta Polską do domów mieszkańców Lipnika. Poczta zapewniała

---

²⁹ M. Krakowiak-Drzewiecka, *Przeobrażenia Wspólnot Lokalnych w Dobie Globalizacji – Wybrane Aspekty Ekonomiczne*. Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Nr 334, 2017, s.1-2.

dystrybucję na poziomie 80% adresów w dzielnicy, pozostałe 20% uzupełniano wykładając gazetę w zaprzyjaźnionych sklepach lub instytucjach takich jak: dom kultury, przychodnia zdrowia, przez jakiś czas nawet przedsionek w kościele, biblioteka, kiosk ruchu.

Dlaczego założenie własnej lokalnej gazety było tak ważne? Oprócz konieczności posiadania własnego kanału komunikacji, chodziło również o możliwość budowania dzięki niemu wizerunku organizacji w środowisku lokalnym. Było to niezbędne dla działalności, ponieważ właściwy wizerunek to dla organizacji pozarządowej podstawowa wartość, która jest niezbędna w działalności społecznej. Właściwy wizerunek organizacji to kapitał, który buduje się bardzo długo, a gazeta pozwalała na uruchomienie tego procesu. Gazeta dawała wolność komunikacji. Pozwalała informować interesariuszy o planowanych i realizowanych projektach oraz dawała gwarancję, że mieszkańcy dzielnicy dowiedzą się, kto był ich autorem, i kto je zrealizował. Taka informacja budowała prestiż organizacji i zaufanie do niej. Dzięki temu narzędziu zyskano całkowitą niezależność od mediów komercyjnych. Można było pisać to, co było konieczne, a wiarygodność informacji mogła być bardzo szybko weryfikowana przez mieszkańców, ponieważ lokalnie nie ma miejsca na fake newsy³⁰.

Obecnie Stowarzyszenie korzysta z wielu nowoczesnych narzędzi komunikacyjnych. Korzysta z komunikatorów internetowych, portali społecznościowych oraz narzędzi do wideokonferencji. Posiada własną stronę internetową oraz fanpage w serwisie Facebooka. Ma również własny bilbord w centrum dzielnicy oraz miejsce na banery, gdyż uważa, że outdoor w przestrzeni publicznej jest również ważnym i bardzo efektywnym narzędziem komunikacji społecznej. Stowarzyszenie w początkowej fazie działania, przed Internetem, stosowało z konieczności klasyczny linearny jednokierunkowy model komunikacji, oparty na arystotelesowskiej triadzie – nadawca, przekaz i odbiorca, najbardziej znany z modelu procesu komunikowania masowego Harolda Lasswella, który złożony jest z formuły pięciu składników: „Kto mówi, co, jakim środkiem, do kogo i z jakim skutkiem?”³¹. Dzisiaj dzięki internetowi i mediom społecznościowym komunikacja jest wielokierunkowa. Publikując informacje o swoich działaniach w mediach społecznościowych często otrzymywana jest informacja zwrotna od interesariuszy. W przeciwieństwie do klasycznego modelu komunikacji Internet umożliwił prowadzenie interaktywnego modelu komunikacji wpływając tym samym na zwiększenie interakcji pomiędzy nadawcami i odbiorcami komunikatów oraz umożliwiając mieszkańcom aktywne uczestnictwo w projektowaniu

---

³⁰ lipnik.org

³¹ T. Goban -Klas. *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*. Wydawnictwo PWN, Warszawa -Kraków, 2001, s. 56.

i wprowadzaniu zmian w społecznościach lokalnych³².

Zakończenie

Celem artykułu była próba określenia roli i znaczenia narzędzi i modeli komunikacji w społecznościach lokalnych w procesie zmian. Organizacje pozarządowe mając wpływ na kreowanie zasobów kapitału ludzkiego w społecznościach lokalnych materializują społeczne cele i odgrywają istotną rolę w procesie budowy społeczeństwa obywatelskiego. Lokalne społeczeństwo obywatelskie staje się podmiotem działania wówczas, gdy oprócz posiadania zdolności do artykułowania oraz realizowania własnych interesów poza strukturami legalnej władzy publicznej ma również dostęp do środków komunikacji, które mogą być wykorzystywane do aktywizowania lokalnych środowisk oraz informowania o prowadzonych projektach, zbiórkach czy spotkaniach. Internet umożliwił rozwój mediów społecznościowych pozwalając na nieskrępowaną interakcję społeczną, sprawiając, że lokalne społeczności otrzymały możliwość nieograniczonej komunikacji. Jednak, mimo że technologie cyfrowe są powszechne, to informacja drukowana jeszcze pozostanie z nami. Ponieważ ludzie lubią taką postać informacji. Zwłaszcza w postaci gazety lokalnej, gdyż jest ona traktowana jako produkt lokalny.

Analiza case study wskazuje, że mieszkańcy Lipnika traktowali Gazetę Lipnicką jako „swoją”. Identyfikowali się z nią, a wydanie kolejnego numeru było zawsze szeroko komentowanym wydarzeniem w dzielnicy. Można zauważyć, że informacja podana na nośniku papierowym lepiej buduje lokalną więź i integruje mieszkańców niż ulotne publikacje Internetowe. W lokalnych społecznościach przekaz na tradycyjnym nośniku papierowym jest atrybutem budującym tożsamość mieszkańców, lepiej pomaga im się identyfikować z miejscem zamieszkania i angażować w lokalne projekty, które przekładają się następnie na lepszą jakość życia.

Bibliografia

- Bakalarski K., *Komunikacja a rozwój społeczności lokalnych*, Dinfin SA., Warszawa 2014.
Boguszewski R., *Spółeczeństwo obywatelskie w teorii i praktyce* (red.), Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2018.
Bokajła W., K. Dziubek (red.), *Spółeczeństwo obywatelskie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2001.

---

³² S. Juszczak. *Internet – współczesne medium komunikacji społecznej*, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Uniwersytet Śląski. Katowice, 2011, s. 2.

- Boksański Z., *Zmiana społeczna i jednostka we współczesności*, „Przegląd Socjologiczny” tom LXV/3. Łódzkie Towarzystwo Naukowe 2016.
- Castells M., *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, Rebis, Poznań 2003.
- Ceglarski A., *Organizacje pożytku publicznego*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005.
- Daszkiewicz M., *Innowacje społeczne w kreowaniu atrakcyjności miast*, Uniwersytet Ekonomiczny, Wrocław 2014.
- De Tocqueville A., *O demokracji w Ameryce*, Wydawnictwo Fundacja Aletheia, Warszawa 2005.
- Fundacji Digital Poland, *Technologia w Służbie Społeczeństwu. Czy Polacy Zostaną Społeczeństwem 5.0?* Raport Edycja 2020 Warszawa 2020.
- Galloway S., *The Four. The Hidden DNA of Amazon, Apple, Facebook and Google*, 2017.
- Gałuszka D., Ptaszek G., Żuchowska-Skiba D. (red.), *Technologiczno-Społeczne. Oblicza XXI wieku*. Wydawnictwo Libron – Filip Lohner, Kraków 2016.
- Gawkowska A., P. Gliński, A. Kościański (red.), *Teorie wspólnotowe a praktyka społeczna. Obywatelskość – Polityka – Lokalność*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2005.
- Goban-Klas T., *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Wydawnictwo PWN, Warszawa -Kraków 2001.
- Grabowska M., T. Szawiel, *Budowanie demokracji*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2003.
- Gruchoła M., *Nowe formy zachowań społecznych wobec i pod wpływem mediów oraz nowych technologii. Analizy porównawcze*, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Wydział Nauk Społecznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin 2017.
- Herbst J., *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*, Wydawnictwo Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Warszawa 2005.
- Herudziński T., P. Swacha (red.), *Społeczności lokalne konteksty przemian i innowacje*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2018.
- Izdebski H., *Fundacja i stowarzyszenia*, Wydawnictwo AJP Partners, Łomianki 2003.
- Jałowiecki B., K.Z. Sowa K.Z, P. Dudkiewicz (red.), *Rozwój Regionalny Rozwój Lokalny. Społeczności Lokalne Teraźniejszość i Przyszłość*, Instytut Gospodarki Przestrzennej, Samorząd Terytorialny 2.0, Warszawa 1989.
- Jałowiecki B., M.S. Szczepański, *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej*. Śląskie, Wydawnictwo Naukowe, Tychy 2002.
- Jemieliński D., *Socjologia Internetu*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019.
- Juszczak S., *Internet – współczesne medium komunikacji społecznej*, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Uniwersytet Śląski, Katowice 2011.
- Juza M., *Między wolnością a nadzorem. Internet w zmieniającym się społeczeństwie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019.
- Kocurek K., *Istota i kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego*, Studia Doktoranckie Wydziału Zarządzania, „Zeszyty Naukowe” Nr 806, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie 2009.
- Krakowiak-Drzewiecka M., *Przeobrażenia wspólnot lokalnych w dobie globalizacji – wybrane aspekty ekonomiczne*, „Studia Ekonomiczne” Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach 2017.
- Krzysztofek K., M.S. Szczepański, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informatycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002.
- Kurczewska J., A. Bojar (red), *Oblicza lokalności: tradycja i współczesność*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006.
- Kurczewska J., M. Kempny, H. Bojar, *Społeczności lokalne jako wspólnoty tradycji. W poszukiwaniu korzeni demokracji*, IFiS PAN, „Studia Socjologiczne” 2 (149), 1998.
- Langrod J.S., *Polskie prawo o stowarzyszeniach. Uwagi krytyczne*, Kraków 1934.
- Libertowska A., *Kapitał Społeczny w Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego*. Podejście Sieciowe, Optimum, „Studia Ekonomiczne” Nr 4 (64), 2013.
- Morawski W., *Zmiana instytucjonalna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.

- Olejniczuk-Merta A., *Kapitał ludzki. Innowacje. Rozwój*, Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa 2015.
- Polak J., *Zarys dziejów Lipnika*, Wydawca Stowarzyszenie Lipnik, Bielsko-Biała 2002.
- Sierocińska K., *Kapitał Społeczny. Definiowanie, Pomiar i Typy*, „*Studia Ekonomiczne*” Nr 1 2011.
- Siuda P. (red.), *Społeczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość*, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 2018.
- Siuda P., K. Stachura (red.), *Nowe technologie komunikacyjne – nowe wymiary lokalności*, „*Kultura Medialna i Komunikacja Społeczna*”, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 2020.
- Stankiewicz E., *Kapitał Społeczny w Perspektywie Interdyscyplinarnej*, „*Kwartalnik Prawo-Społeczeństwo-Ekonomia*” nr 4, 2016
- Szacki J., *Historia myśli socjologicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003. Szczepańczyk M. (red.), *Innowacje społeczne w teorii i praktyce*, Politechnika Łódzka, Łódź 2015. Szczepański M.S., *Teorie zmian społecznych. Wybrane zagadnienia*, Tom I. *Teorie modernizacji*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1985.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza Społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2002.
- Sztompka P., *Zaufanie. Fundament społeczeństwa*, Wydawnictwo ZNAK, Kraków 2007.
- Śmigiełska J., *Obywatele miejscowi i ich zaangażowanie społeczne*, [w:] *Oblicza lokalności: tradycja i współczesność*, Kurczewska J., A. Bojar (red), Wydawnictwo IFIS PAN, Warszawa 2006.
- Śpiewak P., *Spór o Polskę 1989–99, Wybór tekstów prasowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Turowski J., *Socjologia. Wielkie struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2000.
- Tönnies F., *Wspólnota i stowarzyszenie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Wallence P., *Psychologia Internetu*, Rebis, Poznań 2004.
- Wałdoch M., *Krótką historią idei społeczeństwa obywatelskiego*, „*Słowo Młodych*” Nr 1/(4), 2008.
- Zańska M., J. Boczoń (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1998.

Źródła internetowe

- <https://lipnik.org/o-stowarzyszeniu> (2022)
- lipnik.org (2022) <https://geex.x-kom.pl/lifestyle/krotka-historia-komunikatorow-internetowych/> (2022)
- https://mfiles.pl/pl/index.php/Komunikator_internetowy (2022)
- <https://sentione.com/pl/zasoby/ebooki/historia-polskiego-internetu> (2022)
- https://mfiles.pl/pl/index.php/Kapita%C5%82_spo%C5%82eczny (2022)
- https://epublications.marquette.edu/zuckerberg_files_transcripts/index.10.html (2022)
- <http://www.transodra-online.net/pl/node/1384> (2022)

Models and Tools for Communicating Local Communities in the Process of Change. The Role of the Media in Non-Governmental Organizations

Summary

The development of local communities depends on the changes taking place within them. Each change, before it is introduced into the local social structure, should be properly designed and prepared in advance. Very often, changes in local communities are initiated by organizations that

are active participants in societal life in certain area. However, for a proper change to take place, it is necessary to have access to information that enables the preparation of this change, which is always the result of appropriate inspiration and knowledge. Modern technologies have accelerated the changes. Additionally, communication tools accelerated global processes of cultural diffusion on a scale previously unknown in world history, influencing the dynamics of changes also in local communities, making them active entities not only on a local scale, but also on a global scale. The aim of the article is an attempt to define the role and importance of communication tools and models in local communities that influence the process of change. To achieve the goal, the methodology of qualitative research was used, using as a research method the case study of the Lipnik Association from Bielsko-Biała, a non-governmental organization with 25 years of experience in working for the local community. The Association's activity in the field of ongoing projects as well as communication methods and tools used in the long-term operation of this organization was analyzed.

Keywords: social communication, local community, change, non-governmental organizations, communication technologies, civil society